Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

42,-285.-8°
DA BOX
(LN. bis 103)
BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

ORATIO

DE VITA REVERENDI uiri Domini Iohannis Bugenha-gij Pomerani, qui fuit Paſtor Ec-cleſiæ Dei in oppido Saxoniæ VViteberga, & Lector in Aca-demia annos ſex & triginta, reci-tata a Petro Vincentio Vratisla-uienſi, Decano Collegij Philoſo-phici, in renunciatione gra-dus Magiſterij Anno 1558. die quarto Auguſti.

VVITEBERGAE.
ex officina typographica
Viti Creutzer.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

IN
ſtr.
D.
nia
ru

ni,
Vu
pie
teſt
ſun
co
pla

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

B.R.H.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

INCLYTO ET ILLVſtriſsimo Principi, & Domino, D. Philippo Stetini & Pomeraniæ, Caſſubiorum & Henetorum Duci, Principi Rugiæ, & Comiti Caycorum &c̃. Domino ſuo clementiſsimo.

INCLYTE Princeps, D. clementiſsime, Cum de uita Reuerendi uiri D. Iohannis Bugenhagij Pomerani, Paſtoris quondam Eccleſiæ Vuitebergenſis optime meriti, pieqꝫ defuncti, nuper orationem teſtatricem gratitudinis erga ipſum noſtræ & pietatis, in publico Academię cõſeſſu habuiſſem, placuit eandem typis euulgatam

mittere

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

mittere honoris cauſa ad tuã in-
clytam celſitudinem, quod ſci-
remus, & illuſtriſsimæ celſitudi
nis tuæ iudicium grauiſsimum,
de huius uiri ſapientia, eruditi-
one, pietate, fide, meritis, con-
ſtantia, & multis magnis uirtu-
tibus, quibus erat ornatus, &
Eccleſię Dei laudabiliter ſerui-
uit, cum noſtro congruere, &
beneuolentiã erga illum tuam
nihil imminutam fuiſſe, propter
improbas maleuolorum allatra
tiones, quas, ut alij pij, & præ-
ſtantes doctrina, fide, & meritis
in rempublicam uiri, ita hic etiã
ſanctus ſenex in ſumma officij
fide, vitæ innocentia, & mode-
ratione ac pacientia pia, non po
tuit effugere atq; euitare. Tan-
ta uis eſt in calumniæ & male-
dicentiæ cupiditate, cum ſemel
ei por-

ei porta patefacta eſt in ambiti-
one & uirulentia flagrantibus
animis, ut nulla deinceps pieta-
tis, non fidei, non communita-
tum, non innocentiæ, nõ ſexus,
non ætatis, non Dei, non homi-
num ratio habeatur, aut reſpe-
ctus: preſertim auræ popularis
flatu ad tempus, ut fit, acce-
dente, tum uero illa, non aliter
quam Virgiliana fama,

Parua metu primo, mox ſeſe attollit in auras
Ingrediturq́; ſolo, et caput inter nubila condit.

Sed in paſtore noſtro, quem
uerè adfirmare poſſumus, quod
Comicus de ſene honeſto dixit,
uirum fuiſſe antiqua uirtute &
fide, ea animi ad Deum erecti
ſemper alacritas & magnitudo
fuit, ut ridens contemneret alla-
trationes tales, ac ſæpe diceret,
nihil ſe metuere manifeſtorum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

mendaciorũ criminationes, quæ ſua uanitate et leuitate etiam naſcentes, ut uento fumus diſpellitur, uel non locum inuenturæ apud honeſtos, & uere timentes Deum homines, qualibus ab ineunte ætate ſe ſuamque doctrinam probaſſet temporibus etiam periculoſis, ſapientum uero & bonorum etiam confirmaturę eſſent beneuolentiam. Quæ uel diuinatio, uel ſpes de preſtantibus Principibus & gubernatoribus, tum Eccleſiarum, tum rerumpublicarum per Germaniam ipſum minime fruſtrata eſt. Nam eorũ non parum multi ſingularem uoluntatem ſuam erga pios Eccleſię doctores, & in doctrina recte explicata conſenſionem adprobationemque ſubinde priuatim publiceque declarauerunt: Quorum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

in nnmero Inclyte & Illuſtriſsi-me Princeps Philippe, Domine clementiſsime, quem locum teneas, non eſt neceſſe dicere, cum ſit manifeſtum & publice notum, uel ex eo, quod fontes ac ueritatem cœleſtis doctrinæ, & liquidiſsimum de ea inter bonos & pios conſenſum, in tuis ditionibus nunquam paſſus es, aut illuuie, cœno, & ſordibus improbarum ſuggillationum turbari & conuelli, aut uenenatæ maledicentiæ contagio infici, aut futilium contentionum uirulentia conſpui atq; fœdari.

Tuam uero mirificam clementiam, & ſapientis atq; excelſi animi ſingularem gratiam & propenſionem, cum erga alios Eccleſiæ Vuitebergenſis alumnos, tū erga illius Paſtorem, in tua Po-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

rania natum, Doctorem BVGENHAGIVM, cum alias ſepe multumq; oſtenderis, quoad ille in hac uita mortali ſuperſtes fuit, tum uero ex pijs, eruditis & ſapientibus ſermonibus Inclytæ & laudatiſsimæ Principis ac dominæ, generoſiſsimæ Coniugis tuæ, Dominæ MARIAE Saxoniæ & Pomeraniæ &c̃. Ducisſæ, cum illius celſitudo anno ſuperiore hac iter faciens, cum reuerendo Doctore Bugenhagio aliquot noſtrum ad colloquium ac prandium clementer ſeuocaſſet, ipſi quoq; mihi coram licuit cum magna uoluptate cognoſcere. Eorum ergo ſermonum, qui ultro citroq; habebantur, pleni clementiæ & benignitatis, eodem fere tempore, quo hæc ſcribebamus: & uerò conſtantis gratiæ

tuæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

tuæ erga Bugenhagium, & nos omnes iucunda recordatio, incitatrix mihi fuit, ut has noſtras quaſi Exequias, & ultimum officium erga pios optimi Paſtoris noſtri manes, publica dedicatione celſitudini tuæ conſecrandū, & hanc breuem vitæ ipſius commemorationem, Illuſtriſsimi nominis tui adſcriptione, ornandū putaremus. Quod ſane nolim, ob ullam aliam cauſam a me ſtudioſius factum uideri, quàm ut et Patronum haberent manes Bugenhagij contra maleuolos obtrectatores, illuſtrem, unde & orationi noſtræ ſplendor aliquis accederet, & ut meam erga Illuſtriſsimam celſitudinem tuam, et ut Principi uiro, & ut meo etiam Principi, debitam, cui in Academia Grypheſuualdenſi annos ſex

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

ante decenniū ſeruiui, à Doctore Bugenhagio ad Celſitudinem tuam miſſus, qualicunq; hoc dedicationis officiolo, ueterem obſeruantiam, pietatem & gratitudinem meam probarem. In eamq; partem, quidquid huius a nobis fit, ab illuſtriſsima Celſitudine tua clementer acceptū iri quemadmodum confido, ita uehementer & cum conueniente humilitate etiam atq; etiam oro. Datæ VVitebergæ pridie idus Auguſti, Anno 1558.

Die natali Inclyti & ſereniſſimi Regis Daniæ & Noruegię, CHRISTIANI &c. qui cum uere ſit, quod dicitur Chriſtianus, pio conſilio & uero de pietate Bugenhagij iudicio ab eius potiſsimum caſtis manibus Coronam regni & ſuo & Inclitæ Re-

ginæ

ginæ capitibus uoluit in ſolenni pompa imponi.

Filius Dei Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui uoce Euangelij colligit ſibi ex genere humano Eccleſiam, in qua uult etiam Principes aliquot eſſe, & Nutritores et mẽbra ueræ Eccleſiæ ſuę cum Inclytum Daniæ Regem ac Dominum, Dominũ Chriſtianum tum Illuſtriſsimam celſitudinem tuam cum uicinis Principibus & Eccleſijs a Bugenhagio Doctore magna ex parte conſtitutis clementer regat & ſeruet, ad nominis ſui gloriam, & multorum hominum ſalutem in agnitione vnici ſaluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, cui ſoli cum Patre & ſpiritu Sancto, uero & omnipotenti Deo, cœli & terræ, Angelorum, & Hominum ad

imagi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

imaginem ſuam, & immortalitatis ſocietatem Creatori & Redemptori ſit gloria, laus, honor, gratiarum actio, & triumphus ſeculis ſempiternis Amen.

Inclytæ veſtræ celſitudinis addictus,

Decanus collegij Philoſophici in Academia VVitebergenſi,

Petrus Vincentius Vratislauienſis.

ORATIO

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

ORATIO DE VITA Reuerendi uiri Domini Iohannis Bugenhagij Pomerani Theologiæ Doctoris, & Paſtoris Eccleſiæ VVitebergenſis, a Petro Vincentio Vratislauienſi Decano collegij Philoſophici, habita.

GRATIAS AGO Deo æterno Patri domini noſtri Ieſu Chriſti, Creatori cœli & terræ, & Angelorum & hominum, una cum filio ſuo coæterno & ſpiritu Sancto, quod clementer nos ſeruat & protegit, & præbet doctrinarum lumen, Et toto pectore eum oro, ut ſemper inter nos ſibi æternam Eccleſiam colligat, & protegat & gubernet nos, ut ſalutaria doceamus & diſcamus, nec fingamus, aut ſtabiliamus ullas pernicioſas opiniones. Ad hanc meam o-

rationem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

rationem & ueſtra uota adiungite, & petite, ut filius Dei ſummus Sacerdos noſter ſit, πρεσβευτὴς perferens noſtram precationem ad æternum Patrem.

Recte autem inſtitutum eſt, ut in his congreſsibus Oratio habeatur, uel de aliqua parte doctrinarū, uel de exemplis cognitione dignis. Cum igitur de argumento deliberarem, & in hoc recenti luctu adhuc imago Reuerendi uiri Iohannis Bugenhagij Paſtoris Eccleſiæ noſtræ oculis & mentibus noſtris obuerſetur, non aliud Argumentum anteferendum ipſius hiſtoriæ cenſui, quæ & de doctrina iuniores multa monet, & exempla continet uitæ utilia. Cumq́ in hanc ætatem inciderit mutatio Eccleſiarum inſignis, plurimum refert poſteritatis, ſcire quales fuerint, qui doctrinam emendarunt, & initio propagauerunt, et quorum Principum & gubernatorum ſtudijs adiuti ſint, ne cœco multitudinis impetu recepta doctrina putetur. Extant fragmenta certaminum ueteris Eccleſię, quæ etſi ſunt

exigua,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

exigua, tamen de multis magnis rebus confirmant pios, Vt apud Ireneum & Tertullianum, qui anteceſſerunt Synodum Nicenam ferè ducentos annos, leguntur illuſtria teſtimonia περὶ λόγου, Apud Clementem refutatio eſt illorũ, qui coniugium prohibuerunt, & ſunt inſertæ dulciſsimæ narrationes. De recipiendis lapſis redeuntib. ad pœnitentiam confirmamur teſtimonio Petri Alexandrini, qui Meletio aduerſatus eſt. Ac optarim maiore cura, eruditorum & piorum hiſtorias præſertim eas, in quibus certamina doctrinæ narrata ſunt, conſeruatas eſſe. Has legi multò utilius eſſet, quam recentium Pontificum conſilia, qui ut ſuam tyrannidem ſtabilirent, bella mouerunt, quæ in Italia & Germania magnas uaſtationes fecerunt. Nobis uero in Academijs præcipuè curæ ſit poſteris tradere doctrinæ teſtimonia in hiſtorijs eruditorum & piorum, qui Eccleſias & ſtudia gubernauerunt. Quare de uita noſtri Paſtoris hanc narrationem bona fide collegi, quam pijs gratam & poſteris utilem fore iudico.

Etſi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Etſi autem Baſilius inquit, de ſan-ctis non opus eſſe commemoratione Patriæ, quia una ſit communis Patria omnium nobiliſsima, Eccleſia, tamen ſciri prodeſt maiorum diſciplinam, ex quibus quiſq; natus eſt. Primum igitur de Patria noſtri Paſtoris dicendum eſt.

In littore germanico ad Oceanum Arctoum, inde uſq; á flumine Viſtula, quod notum eſt, uerſus occaſum ad urbem Sundium longa regio eſt, quæ nunc Pomeraniæ nomen habet, ferè mediam influit Viadrus, quæ multis rebus ad uitam neceſſarijs ita abundat, ut alijs gentibus multis frumenta, pecudes, & piſces uendat. Quare & magnis & opulentis urbibus ornata eſt, in quibus niſi Leges honeſtæ ſeuerè defenderentur, multitudo tranquilla eſſe non poſſet, nec commercia cum peregrinis eſſe poſſent. Principes igitur & Magiſtratus iuſticiam conſtanter tuentur. Et cum ſint Eccleſiæ ibi Dei beneficio recte conſtitutæ, amantur etiam cæteræ uirtutes, Vera Dei inuo-

catio,

catio, Coniugiorum fides et modeſtia. Sunt ibi & doctrinarum ſtudia. Eſt uerò & in ea regione magna frequentia Nobilitatis, in qua multi nunc quoque uſu militiæ clari ſunt, multi uirtute & opibus ornati domi conſilia publica regunt. Nec in ulla parte Germaniæ plures ex Equeſtri ordine doctrinas intelligunt, quâm ibi. Fuiſſe eam regionem olim gentis Sueuicæ ſedem ex Cornelio Tacito intelligi poteſt. Eſt autē & Sueuica gens, ut Dai & Sacæ, quibus uicina fuit, ex Aſia ad hoc littus paulatim progreſſa. Fuerunt enim in Aſia Syeui, unde ſunt Suedi Suiones & Sueui. Permixti his & Heneti fuerunt, qui magnam oram in eo littore compleuerunt & adhuc tenent. Horū pars Sidini fuerunt, à quibus, Stetini, appellatio reliqua eſt. Non procul à Stetino oppidum eſt Iulinum, ubi influit Viadrus in lacum, qui effunditur in Oceanum, & portus eſt cōmodiſſimus. Quare ibi propter mercatum fuiſſe olim aiunt amplā urbem, quàm VENETAM nominant, & ruinę adhuc

Sueuica gens.

huc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

huc cernuntur. Nec miror id nomen ibi celebre fuiſſe, cum certiſsimum ſit ibi Henetos & fuiſſe & eſſe. In eo oppido Iulino natus eſt Iohannes Bugenhagius in familia honeſta & ſenatoria, die Iunij 24 Anni 1485. anno ante Maximiliani Coronatiõem. Et naturæ robur ſignificat coniunctio Saturni & Iouis in Scorpio. Simul autem & domeſtica diſciplina & ſcholæ conſuetudine Bugenhagius in puericia ad Chriſtianam κατήχησιν adſuefactus eſt, & cum Grammaticen & Muſicam didiciſſet, in Academiam Grypheſualdenſem miſſus eſt. Ibi & Tyrocinium linguæ latinæ melius habuit, & Dialecticen & Elementa Phyſices didicit.

Erat natura non ſolum capax doctrinæ, ſed etiam auida, & accendebant auiditatem tempora, quia iam Hegij Dauentrienſis, & Rodolphi Agricolæ & Hermanni Buſchij ſcriptis taxata erant Soloeca priorum temporum, & reuocabatur iuuentus ad diligentiam rectius loquendi, Semina etiam græcę

linguæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

linguæ ſpargebantur. Hæc uelut aurora doctrinarum bonis ingenijs iucundiſsima erat. Flagrabat igitur adoleſcens ſtudio diſcendi, & cupide legebat ueteres linguæ latinæ Scriptores, & ſe in ſcribenda ſoluta oratione, & in componendo carmine exercebat. Cũ iam uigeſimum annũ attigiſſet, in oppido Trepta docere iuuentutem cepit. Vbi, quia linguæ latinæ exercitia meliora erant, quàm in alijs ſcholis, fama frequentiam ſcholæ ipſius augebat.

Cum autem adoleſcens ſtudioſe didiciſſet Elementa doctrinæ Chriſtianæ quantum tunc potuit, & haberet initia earum uirtutum, quas filius Dei voce Euangelij & Spiritu ſancto accendit, libenter & adſidue legit ſcripta Prophetica & Apoſtolica, & adhibuit enarrationes Hieronymi & Auguſtini, & miſcebat precationem, qua ſe doceri & gubernari petebat, & uera pietate Deũ colebat. Acceſſerunt & Eraſmi lucubrationes, quæ taxant Monachorum hiſtrionicam, & ſtatuarum adorationes

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

ſimiles Ethnicis. Cum igitur fontes legeret & ueritatem quæreret, non fuit labor irritus. Fugiens illa tetra ſpectacula inuocationis hominum mortuorum, Regulam toto pectore amplexus eſt, DOMINVM DEVM tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies: Et intellexit, Deum non uelle coli hiſtrionica externorum geſtuum, Sed ijs uirtutibus, de quibus ipſe inquit. IN PRAECEPTIS meis ambulate. Vt igitur & auditores ad ueram pietatem flecteret, enarrare Matthęum, & Epiſtolã ad Timotheum, & Pſalmos in ſcholis cepit, Et κατήχησιν, iuuentuti tradidit, in qua Symboli & decem Præceptorum enarratio erat, in qua monſtrabantur ueri cultus Dei, & Exempla Ethnicorum ſimilia taxabantur, ac docendo proficiebat ipſe.

Adeò grata pijs hæc in ſcholis lectio fuit, ut ad eam audiendam accederent, & ciues, & ſacrificuli, & Monachi, qui non erant ἄθεοι. Et quanquam Paſtor nõ erat, ſed tantum ſcholæ præerat, fuerunt tamen ei hortatores amici, ut

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

ci, ut in templo concionaretur, quod ut facere poſſet, uſitato more Collegio presbyterorum adiunctus eſt. Pij eius concionibus & lætabantur & meliores fiebant. Et fama doctrinæ ipſius, cum ab auditoribus, tum ab alijs late ſpargebatur. Et quia multos habebat auditores adoleſcentes, natos in Equeſtri ordine, expetebatur eius familiaritas à nobilibus, ac præcipuè ab eruditis, cum quibus cum aliàs de Eccleſia, aliás de Patria ſæpe colloqueretur, hortantur eum pleriq; ad colligendam Patriæ hiſtoriam, quam ad rem cum & ſumptibus, & mandatis Principis opus eſſet, aulici rem ad Principem Bugslaum referunt, qui cum audiret eruditionem & uirtutem uiri prædicari, & hiſtoriam Patriæ ſibi & filijs & conſiliarijs notiorem eſſe uellet, & natura munificus eſſet, Conſilium probat, dat mandata, ut monumenta uetera in aula inſpiciantur, iubet ipſum Bugenhagium in Collegijs & Monaſterijs quærere hiſtorias, & inſpicere literas, & ſumptibus eũ inſtruit, qua in re cum biennium con-

Historia pomerania a D. Bugenhagio collecta.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

ſumeret, ſeriem Principum, bella, Eccleſiarum conſtitutiones ordine & prudenter deſcripſit. Liber adhuc in aula cuſtoditur, & cum à Principibus, tum à Conſiliarijs ſæpe legitur. Nec diligentiam tantum & fidem probant hi, qui legerunt, ſed etiam formam operis & orationem.

Circa id tempus & Reuerendi uiri Martini Lutheri certamina mota ſunt, quorum fama ſtatim uniuerſam Germaniam peruagata eſt. Erat, ut ſcitis, πρώτη σύγγραξις de Indulgentijs, ingrata Monachis & aulæ Romanæ, Sed quia fontes doctrinæ de uera Pœnitentia ſeu Conuerſione, & ſalutares cōſolationes monſtrabat, omnibus pijs in uniuerſa Germania, gratiſsima. Creſcente igitur certamine doctrina Eccleſiæ paulatim magis illuſtrata eſt. Legit ſcripta Lutheri Bugenhagius, & uidit ibi perſpicuum diſcrimen oſtendi, Legis & Euangelij, uidit iuſticiam Fidei melius exponi, quàm ab Origene, uel à Thoma expoſita eſt, uidet congruere Au-

gustini

guſtini & Lutheri ſententias, ac re tan-
ta conſiderata, Lutheri enarrationem
probat, deinde & hanc conſolationem
populo copioſius declarat, & in doctri
na Pœnitentiæ tenebras Eccleſiæ ſæpi-
us deplorat, & deliramenta Monacho-
rum liberius taxat.

Ibi artificijs Hypocritarum quorun-
dam Principis animus ab eo fit alieni-
or. Quare de migratione ex Patria
deliberat, præſertim cum audire Luthe
rum coràm, & familiariter eum ſciſci-
tari quædam uellet. Inuitabatur etiam
literis Petri Suauenij, cuius erat excel-
lens eruditio, & qui iudicabat multum
ei profuturam eſſe Lutheri familiarita-
tem. Venit igitur Deo hæc Conſilia
ità gubernante IOHANNES Bu-
genhagius VVitebergam Anno mil-
leſimo, quingenteſimo, uiceſimo pri-
mo, paulo ante iter Lutheri ad Con-
uentum Imperatoris Caroli V. qui
eo tempore fuit in urbe Vangionum.
Addebat iam in uiro docto & non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

nõ rudi, ætas iudicij grauitatem. Agebat enim annum quartum et triceſimũ. De multis igitur doctrinæ membris cũ Luthero colloquitur. Poſtea Lutherus rediens ex Conuentu abducitur in ſuam Pathmon, & circiter biennium hinc abeſt.

Interea ducit uxorem uir honeſtus & doctus Paſtor Eccleſiæ Kembergenſis, qui cum iuſſus eſſet cauſas exponere, cur nec Pontificia lege, nec voto impediantur coniugia diuinitus probata, magnæ hic diſputationes ortæ ſunt, An tantum Pontificia lege coniugium Sacerdotibus ademptum ſit? an accedat votum? An uotum Monachorum ſit maius uinculum? Conſulitur Lutherus abſens, qui mox Propoſitiones de votis & deinde Librum, qui extat, mittit, in quo, ut Alexander Gordium nodum diſſecat, ita laqueos & legum impiarum, & uotorũ impiorum una machera diſcidit. Erant tunc conuictores D. Philippi Petrus Suauenius & Bugenhagius. Cum igitur in cœna Propoſitiones Lutheri Philippus accepiſ-

ſet,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

ſet, legit & relegit attente Propoſitiones Bugenhagius, & cum aliquandiu tacitus magnitudinem rei cogitaret, tandem inquit. Hæc res mutationem publici ſtatus efficiet, Doctrina ante has Propoſitiones tradita non mutaſſet publicum ſtatum. Hæc ſunt initia liberationis Monachorum uerè recitata.

Poſtea Caroloſtadius, ne tantum uideretur Lutheri miles aut δευτεραγωνιστής, propria bella mouit, alterum de ſtatuis tollendis, alterum de legibus Moiſi in forum recipiendis, Ac ſtatuas priuati quidam ſeditioſe ex templo tollebāt. Quia uerò aberat Lutherus, multorum animi clamoribus Caroloſtadij turbabantur, Sed aduerſabatur ei grauiter Bugenhagius, & ſeditioſas ſtatuarum euerſiones improbauit, & de iudicijs & legibus Romanis erudite oſtendit, non oportere noſtras Politias transformari in Iudaicam. Hæ controuerſiæ cum agitarentur, redit huc Lutherus, ut diſsidia tolleret, & tranquillitatem huius Ecclesiæ reſtitueret. Hoc tempore Bu-

genhagius Pſalterium enarrauit, & iuuentutem utiliter docuit, & in tuenda concordia & pace huius Eccleſiæ, moderationem & conſtantiam eximiam præſtitit. Quare aliquanto poſt conſentientibus ſuffragijs Senatus Academiæ & Senatus oppidi, factus eſt Paſtor Eccleſiæ Vuitebergenſis, quam Deo iuuante pie & fœliciter in magna uarietate temporum gubernauit annos ſex & triginta.

Nec á ſua ſtatione diſceſsit propter Peſtilentiam & bella, Cumq; ad magnas opes, & Epiſcopi ſplendorem in Daniam, & in Pomeraniam, & quidem ab optimo Rege, & ab optimo Principe uocaretur, nunquam voluit hunc tenuem nidulum relinquere. Ac ſæpe dicentem audiuimus, intelligere ſe quantum onus ſit quælibet Academia, quia inde difficilimarum controuerſiarum dijudicatio petitur, & liberum eſt dicere ſententiam cuilibet, etiam ingratam alteri, ſe poſſe habere opes & otium, ſi ſit alibi, & tenere talem

locum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

locum, in quo ſuis ſententijs non facilè alij aduerſentur, Sed tamen ſe ab Academia non diſceſſurum eſſe, quia nō dubitet hanc vocationem, ad ſolius Miniſterij Euangelici labores & pericula factam, diuinam eſſe, nec ſe alibi voluptates & opes quæſiturum eſſe, Nec ſe amare Tyrannides, ſed æquabilem ἀριστοκρατίαν, præſertim in qua poſsit fieri collatio Iudiciorū, cum bonis & doctis uiris.

Nec tamen defuit alijs gentibus. Sed, ut olim nominabantur Euangeliſtæ, qui in pluribus locis docebant, & Eccleſias conſtituebant, talis fuit & ipſe Euangeliſta, vocatus Lubecam, Brunſuigam, Hamburgam, in Pomeraniam, & in Regnum Danicum, incorruptam Euangelij doctrinam ibi docuit, deleuit Idola & errores Papiſticos, & Deo iuuante Eccleſias piè conſtituit, quæ quidem annos circiter triginta hactenus eandem Euangelij vocem pio conſenſu retinent.

Legimus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Otho Bambergensis

Legimus ab Othone Bombergenſi initio conſtitutas eſſe Eccleſias Pomeranicas, quem conſtat fuiſſe uirum nobilem, Comitem Andecenſem, ex familia Ducum Meraniæ, qui tenuerunt Voitlandiam, & cognatum Heduuigis Sleſiacæ, & Elizabetæ Turingicæ. Nõ conſtat quid docuerit, quod quidem maximè ſciri oportebat, ſed q̃d ſit doctrinæ genus, quod unum & incorruptum in omnibus locis tradidit Paſtor Eccleſiæ noſtræ Iohannes Bugenhagius, notum eſt & ex illius ſcriptis, & ex monumentis illarum Eccleſiarũ, quarum fuit οἰκιστὴς, in quibus omnibus expreſſe hoc adfirmat, ſe amplecti Confeſsionem à Duce Saxoniæ Electore exhibitam Imperatori Carolo in Conuentu Auguſtano Anni 1530. Hoc totum doctrinæ genus notum eſt ex confeſsione quæ extat, & Deo iuuante ad omnem poſteritatem peruentura eſt.

Non inſtituo collationes, ut fit in Declamationibus, Magnum decus eſt in bonis Principib. honeſtam formam

Politiæ,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Politiæ, Leges, & iudicia reddere ur-
bibus, ut multi honeſti uictores fece-
runt. Aliud quiddam eſt, & maius Dei
beneficium eſt, Eccleſias rectè conſti-
tui, in quo beneficio cum Bugenhagi-
us fidele organum Dei fuerit, magnum
id decus eſſe, & gratitudinem ei ſem-
piternam deberi, manifeſtum eſt.

Prodeſt & hoc teſtimonium de ei-
us moribus Poſteritati, quod ſciet, ta-
lis uiri uocem hanc doctrinam fuiſſe,
cuius mores probati fuerint optimis
Regibus Danicis, Friderico & Chri-
ſtiano, & optimis Principibus Ducib.
Pomeraniæ, & tot urbium Senatorib.
ſapientia & uirtute præſtantibns, qui
niſi mores huius uiri iuſtos & caſtos
eſſe ſciuiſſent, non expetiuiſſent eum,
nec ad ſe, & ad ſuos uocaſſent. Cumq;
res difficilimæ ſint, cõſtituere Eccleſi-
as, refutare aduerſarios, non abduci ab
officio ambitione, iracundia, cupidi-
tate uindictæ aut pecuniæ, nemo ſine
auxilio Dei tantas difficultates ſupe-
rare poteſt.

Fuit

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Fuit autem curſus Paſtoris noſtri ſine labe & fœlix, Quare diuinitus gubernatum eſſe fatendum eſt. Illuſtre teſtimonium de eius morib. & hoc eſt, quod Rex Danicus Chriſtianus & Regina Danica, cum quidem excellant pietate, iuſticia, caſtitate & omnibus uirtutibus, uoluerint ab eo in precatione publica coronari, ad quam neminem certè adhibituri erant; niſi quem iudicaſſent Deum rectè ſecum inuocare, & ardentibus uotis ſalutem Regno petere, & habere caſtam mentem, & caſtas manus.

Hactenus breuiſsimè dixi de curſu Paſtoris noſtri, qui fuit & uitæ ipſius & huius noſtri ſeculi uelut Aurea ætas, cum uidelicet ante bellum Caroli Germanicum Eccleſiæ floruerunt & tranquillæ fuerunt. Secuta eſt deinda ferrea ætas, in qua multæ confuſiones ex Principum & Theologorum bellis ortæ ſunt. In his captiuitas Principum, huius oppidi obſidio, & cætera belli

mala

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

mala ingentem dolorem uiro optimo in hac ſenecta attulerunt, ut Prophetæ Ieremiæ, clades & mors optimi Regis IOSIAE.

Nec tamen ita fractus eſt animo, ut aut fugeret, aut quidquam in Eccleſia mutaret, ſed erexit ſe adſidua precatione, & hac conſolatione mœſticiam lenijt, quod uidit tamen inter tantos fluctus, Cymbam Chriſti mirabiliter â Deo ſeruari, cui ſit laus & gratiarum actio.

Deinde moto diſsidio Flacico fuit in dolore nõ tam ſua cauſa, quam propter Eccleſiam. Conſcientia enim ipſius non erat ſauciata, & impudenter ſparſerant quidam manifeſta mendatia, quæ ſciebat refutari tempore. Nam neq; in bello, neq; poſtea uocem doctrinæ, nec ullum in Eccleſia ritum mutauit, Et quanq; ad alium Dominum hæc regio tranſlata eſt, tamen ſemper uoluit manere eandem Eccleſiam, & ſæpe dixit, Date Deo, quæ Dei ſunt, &

Cæſari,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Cæſari, quæ ſunt Cæſaris. Vtrunq; .n. conſtanter præſtitit, fuit alieniſsimus â ſediciosis conſilijs, & in retinenda doctrinæ puritate firmus. Itaq; ut de Seuero Imperatore ſcriptum eſt, Fuiſſe eum intentum in ea, quæ agenda erant & neglexiſſe Populi fabellas, Ἐπιμελὴς ἦν τῶν πρακτέων, ἀμελὴς τῶν περὶ αὐτοῦ λογοποιουμένων, Sic ipſe cum illæ Sycophantiæ ſpargerentur, propter eas tamen neceſſarios labores non omiſit. Sed Eccleſiæ cauſa doluit accendi odia & diſcordias de maioribus rebus, cum quidem aſtutiſsimus Signifer iſtius tribunitij agminis ſciat, nobis cõiunctione opus eſſe aduerſus communes hoſtes, & eſſe alias grauiores controuerſias, de quibus nos placide deliberare oportebat, ut Poſteris teſtimonia non ambigua relinqueremus, Sed hos dolores Paſtori etiam precatio & bona ſpes leniebant, ac ſæpe dictum Pſalmi repetebat, Commenda Deo uiam tuam, & ſpera in eum, & ipſe faciet.

Non opus eſt de domeſtica eius

uita

Vita domini pomerani.

uita prolixe dicere, quæ niſi fuiſſet ho-neſtiſsima, ut antea dixi, nõ fuiſſet uocatus ad Eccleſias conſtituendas á tot ſapientibus & pijs Principibus & gubernatoribus. Hoc addam de Gradu.

Cum iuxta Academiæ conſuetudinem Caſparum Crucigerum oporteret petere gradum Doctorum, & inclytæ urbis Hamburgæ Senatus huc miſiſſet Reuerendum uirum Ioannem Aepinum, ut & ipſe Gradum peteret, aderat hic Dux Saxoniæ Elector Iohannes Fridericus, cum Illuſtriſsima Coniuge, qui cum audiuiſſet teſtimonium publicum Caſparo & Aepino tribuendum eſſe, voluit ut his Paſtor noſter adiungeretur, & addidit, ſe & Diſputationem & renunciationem auditurum eſſe, & leuaturũ eos ſumptu: Etſi Paſtor excuſationem ſenectæ adferebat, tamen quia uerecundius erat in re tali non diu refragari, ait ſe obtemperaturum eſſe. Poſtridie uenit ad diſputationem Princeps cum præcipuis

Conſiliarijs, & ſtudioſe audit Lutheri, Crucigeri, Paſtoris & Aepini reſponſiones, de iuſticia, de Eccleſia, de diſcrimine miniſterij Euãgelici, & poteſtatis Politicæ, in qua materia diſertè uoluit explicari, cur, cũ uiolans Politicę poteſtatis edicta, peccet, non etiam peccet uiolans Eccleſiaſticam traditionem factam à pio Paſtore. Fuitq́ꝫ ei pergrata noſtri Paſtoris Oratio, qui dicebat, armatam eſſe poteſtatem Politicam autoritate condendi proprias Leges, non pugnantes cum Decalogo, & de his traditum eſt ſeueriſsimum præceptum. Neceſſe eſt obedire propter Conſcientiam, Sed Paſtoribus expreſſe prohiberi condere proprias Leges. Sic enim dicitur, Nemo vos arguat in cibo, potu &c, nec poſſe hanc libertatem ullius creaturæ autoritate tolli. Et ut in ampliſsima quæſtione multa de dignitate Politicæ poteſtatis & Euangelici miniſterij dicta ſunt.

Querela

Querela etiam addita eſt, in qua narrabatur, cito in Eccleſiam irrepſiſſe ſuperſtitioſas opiniones, quæ finxerint humana exercitia eſſe eximios cultus, quæ tunc quoq; à ſanioribus taxatæ ſunt, ut Athanaſius ſuperſtitiones repræhendit, inquiens, καλὸν ἡ Ἀσκησις μετ' ἀληθοῦς γνώσεως καὶ συμμετρίας. Vult intelligi exercitia non eſſe iuſticiam, aut cultus, & uult moderata eſſe. Hæc cum expoſita eſſent, Princeps ipſe grauiſsime dixit, ſe Deo gratias agere, quod hæc diſcrimina perſpicuè in Eccleſijs noſtris illuſtrata extent, & Dei præſentia in utroq; gradu à pijs agnoſcatur, & celebretur. Manifeſta enim teſtimonia de Deo, & de Prouidentia ſunt ipſa Lex in mentibus hominum lucens, & miranda conſeruatio ſocietatis humanæ, in tam horrendis confuſionibus, & Imperiorum conſtitutio in tantis impedimentis. Quid .n. mirabilius eſt, q̃ Romam inter adſidua tribunicia certamina ſtare poſſe. Bonis uiris

 ad poſte-

ad poſteritatem uirtutis teſtimonium eſt, cum à bonis Principibus ornantur, Ipſis uero Principibus multò magis honorificum eſt, intelligere & amare doctrinas, & earum ſtudia excitare & iuuare.

Fuit autem & poſtremus uitæ Paſtoris noſtri actus Dei beneficio placidus. Cum ita languefactæ eſſent uires poſtremo anno, ut concionandi laborem ſuſtinere non poſſet, uenit tamen quotidie in templum, & pia precatione Eccleſiam, & ſeſe, & nos Deo commendabat: ueniebat etiam ad neceſſarias Deliberationes. Tandem Menſe Aprili decumbens ſine magno cruciatu, quotidie precationes repetiuit. Sæpe etiam ſuauiter cum amicis de ſpe ſalutis æternæ, & de poſteritate collocutus eſt. Vigor mentis adeo fuit integer, ut octiduo ante mortem, Doctorem Tilemannum Heshuſium Heidelberga redeuntem mox agnoſceret, & lætus gratularetur ei reditum, & ſciſcitaretur, an in Academiam Heidelbergenſem

genſem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

genſem migraturus eſſet, & ei fauſta precaretur. Poſtea die uiceſimo Aprilis, cum ſe quotidie filio Dei, domino noſtro Ieſu Chriſto commendaſſet, placidè ex hac mortali uita deceſsit. Nec dubitandumeſt eſſe eum in numero illorum, de quibus ſcriptum eſt, Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Querelas igitur funebres omitto, ac potius oro filiũ Dei, ſedentem ad dextram æterni Patris, ac dona dantem hominibus, Paſtores & Doctores, ut rurſus Eccleſiæ noſtræ Paſtorem tribuat ſalutarem, & nos omnes clementer gubernet.

Hanc uero narrationem uolo teſtimonium eſſe de noſtra erga ipſum reuerentia, & Deo gratias agimus, quod huic Eccleſiæ tam fidum Paſtorem his turbulentis temporibus tribuit, Iuuentuti etiam eius memoriam tradimus, ut in eius curſu præſentiam Dei conſideret, & agnoſcat pios à Deo iuuari: Imitetur etiam diligentiam ipſius in regen

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

dis moribus. Proderunt & libri ipſius legentibus, quorum lectio bonis non eó tantum grata erit, quia multa obſcura dicta enarrant, ſed etiam quia diligentia in quærenda natiua ſententia oſtendit amorem ueritatis in eo fuiſſe eximium.

DIXI.

PETITIO

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

PETITIO AD Decanum.

SPECTAbilis Domine Decane & uice Cancellarie digniſsime, Meminimus omnes Reuerendum D. Paſtorem, Doctorem Iohannem Bugenhagium Pomeranum, ſanctæ memoriæ, ſæpe ſolere dicere, ad nullos ſe publicos ac ſolennes Collegarum, ac Scholaſticorum congreſſus accedere libentius & maiore cum hilaritate, quam ad hos noſtros, in quibus fit renunciatio eorum, quibus confertur titulus Magiſterij Philoſophici. Multa ſe aiebat cōmonefactum hoc Collegarum conſeſſu, conſpectuq́ꝫ frequentis & attentæ adoleſcentiæ, magna cum ſuauitate cogitare de primæ ætatis ſuæ ſtudijs, de emendatione poſt ſequuta, quæ ueteri & horridiore barbarie exploſa reddidit ſcholis fontes puriores diſciplinarum omnium, de initijs ac rudimentis ſolidæ eruditionis, de artium Philoſophicarum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

carum dignitate, de multiplici fructu, qui ex illis rediret præcipuè ad Eccleſiam, quam harum artium præſidio carere nō poſſe, ſe tot annis uſu didiciſſe, atq; experientia. Et argumenta orationum, quæ recitarentur, dicebat multa ſibi reuocare in memoriam, quorum recordatione in hac ſenecta plus reficeretur, quam ullis alijs rebus. Delectabatur & collegarū ſincera ac dulci concordia, quos & uera beneuolentia coniunctos eſſe, & conſentire iudicijs de tota doctrina noſtrarum Eccleſiarum cernebat, hocq; conſenſu incolumitatem ſcholæ, & confirmatæ ueritatis ſtabilitatem, in hac ſchola niti intelligebat.

In primis autem uidebatur ſerio ac uehementer animo commoueri ad uerum & ſolidum gaudium, peneq; exploratam ac certam concipere ſpem de puritate doctrinæ, duratura in his regionibus ad poſteros, cum uideret ſubinde prodire ex hoc cœtu aliquos inſtructos ingenijs, doctrina facundia,

& doti-

et dotibus aliȷs, qui uelut in ueſtigia decedentium ſuccedentes, uſui, ornamento, & præſidio Eccleſiæ futuri, & pro ueritate contra Sophiſticen, ut fidi & conſtantes ſancti depoſiti cuſtodes eſſent propugnaturi. Miſcebat etiam vota, preceſq; ad Deum, & ſuſpiria crebra ac gemitus, quod hoc ipſo loco honoribus auctos meminerat multos, quorũ aliqui rabioſius aliquanto, et uirulentius, adhibitis omnibus mendaciorum & calumniarum machinis, incurrunt in hanc ſcholam, quam hoſtes ipſi, & aliquanto plus nocent Eccleſiȷs noſtris. De Staphylo, Paphlagone, & toto huius ſatellitio, crebro uſurpare ſolebat, quod apud Iohannem legitur, Egreſsi ſunt ex nobis, ſed ex nobis non fuerunt. Id uero aperte oſtendit ac profitetur transfuga Staphylus. Non diſsimulat ὁ βλάξ Paphlago, qui hoc unum, quanta aſtutia, & quantis poteſt conatur uiribus, ut explicatam Eccleſiarum noſtrarum doctrinam paulatim aliȷs atq; aliȷs Sycophanticè conuulſis,

ceu rationes explicatas diſsipatis et confuſis calculis, euertat aut labefactet. Eruta magno labore atq; euoluta ex labyrinthis doctrinæ monaſticæ & uere ὀρθοτμηθέντα, confringit ac conuincit, non κακοῦ μαγείρου τρόπῳ κατὰ πλάτωνα, id eſt, inſcitia, ſed πανουργίᾳ, καὶ θρασει, καὶ κοβαλικεύμασι χρώμενος, ut apud Ariſtophanem eſt. Et dum uelut Balęna Ariſtophanica cōcionatur gregi ouium, hoc eſt, ſuo theatro grunnitu rabioſi ac mordacis porci, armatus tridente, non ferit aduerſarios hoſtes Eccleſiarum noſtrarum, ſed uelut conſpirans cum illis lupino fœdere, in euerſionem noſtri, ſpiculis Sycophantiarum pungit foditq;, ceu in acie oppſitos ijſdem ab Eccleſijs noſtris Antagoniſtas, ut has dimicantes ſimul cum utriſq; & paulatim languefactos, geminatis ictibus iugulet, etſi quid probet in doctrina utrorumq; noſtra, & aduerſariorum non conſtat, & haud ſcio, an non irrideat utramq; pariter. Quam oppugnet enim religionem, & quos

oppugnet

oppugnet, Dei beneficio, manifeſtum eſt, Quam probet & colat, non facile quis dixerit. Horum ergo exquiſitam malitiam cum fremitu quodam deteſtabatur Reuerendus D. Paſtor, & uulnera deplorabat gemens, quæ Eccleſiæ infligerent, contraq́ꝫ crudeles & aſtutas eorundem molitiones Eccleſias harum regionum, & hanc Scholam ardentibus uotis commendabat filio Dei, domino noſtro Ieſu Chriſto.

Confidimus autem hos triginta octo doctos & honeſtos uiros ita eſſe affectos, ut potius ueſtigia ſectari præceptorum, & honeſtorum ac piorum imitari exempla uelint, in colendo tuendoq́ꝫ communi de doctrina conſenſu, cum hac Schola & innumeris aliis, qui coniunctos cum hac ſchola ſe profitentur, quàm cum infauſta illa & degenere Titanum ſobole arma inferre Eccleſiis & Scholis amplectentibus, ac tuentibus ueritatē. Idq́ꝫ ut faciant, eos hortor et obteſtor propter gloriam dei.

Cumq́ꝫ priuatim & publice auditos

cenſue

cenſuerimus dignos, quos ornatos te-
ſtimonij publici autoritate Eccleſiæ ac
Reipub. offeramus ac ſiſtamus, ſi ho-
rum opera uti uelint, tibi eos doctiſſi-
me D. Decane commendo, ac peto
totius Collegij noſtri & ipſorum no-
mine, ut autoritate publica Magiſtros
eos Philoſophiæ crees & renuncies.
Quo officio et collegio noſtro gratum
facies, & ipſos tibi in perpetuum de-
uincies. Oro etiam toto pectore æter-
num Patrem domini noſtri Ieſu Chri-
ſti, fontem ſapientiæ, ut Eccleſias pias
ubiq; terrarum clementer foueat, ac
protegat, & prohibeat, ne reſtituta do-
ctrinæ cœleſtis lux, ac cæterarum arti-
um nouis Sophiſmatum præſtigijs,
quæ Sycophantica & ſubdola in-
genia petulantia, ambitione, o-
dio & fraude cudunt & ſpar
gunt, obruatur aut extin
guatur, & nos om-
nes regat ac
ſeruet.

DIXI.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

QVAESTIO PROPOſita à doctiſsimo uiro D. Baldaſaro Neandro, docente iuuentutem literariam in ſchola Vratislauienſi.

VTrunque me ſenectus docet, & modeſtiam eſſe inter alios doctiores tacere, ſi liceat, et ſi leges iubeant, iuſtum officiũ eſſe obtemperare. Non igitur iudicetur impudentia eſſe, quod in hac frequentia eruditorum ad dicendum prodeo, ſed legum autoritati parere me cogitate: Quod quidem eo facio libentius, ut iuniores ſenum exempla intuentes, magis ament leges. Sicut igitur uſitatum eſt, Quæſtionem proponam, de qua etſi amplitudo cauſæ longam orationem poſtulat, tamen ego breuior ero: quia hoc tempore integra explicatio inſtitui non poteſt: Et tamen commonefactio utilis eſt. In noſtra uicinia Stenckefeldiani Enthuſiaſtæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

ſtæ uociferantur, Electis expectandos
eſſe diuinos afflatus, nihil ipſos agere,
ſed tunc cum ſe rapi ſentiunt inuitos,
incipiant inuocare Deum: Ex hac Ma
nichea imaginatione incidunt multi in
perpetuas dubitatiões, multi fiunt pro-
phani, indulgent ſibi ſecuri, & dicunt
ſe raptus illos expectare: His oppono
dictum Nazianzeni, Omnis uirtus à
Deo eſt, Datur autem inuocantibus &
annuentibus: Sed græca uerba magis
perſpicua ſunt, πᾶν τὸ κατορθούμενον πα-
ρὰ θεοῦ ἐστὶ, δέδοται δὲ τοῖς καλουμένοις καὶ
οὕτω νεύουσι. Mœchus non differat pœ
nitentiam donec ſenſerit illos Enthuſi-
aſmos, quibus inuitus transformetur in
ſemiDeum: ſed omittens adulterium,
petat ſe à Deo iuuari, & dolens non in-
dulgeat diffidentiæ, ſed voce Euange-
lij ſe ſuſtentet, Hic ordo congruit ad
doctrinam, quæ iubet ordiri Conuer-
ſionem à uerbo Dei, & petere auxili-
um: Ideo dicitur, Quanto magis Pa-
ter ueſter cœleſtis dabit Spiritum ſan-
ctum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

ctum petentibus : non inquit, repu-gnantibus, & in Epicurea ſecuritate expectantibus Enthuſiaſmos. Regu-la igitur teneatur, Audientes vocem Legis & Euangelij, uelimus obedien-tiam, & petamus auxilium: Sic & in Apocalypſi dicitur, Sto ad hoſtium & pulſo, ſi quis audit vocem meam, & aperit ianuam, ingrediar ad eum.

Sed contra diſputant Enthuſiaſtæ, Mortuum nihil agit, Voluntas humana eſt mortua, nihil igitur agit: Et adfer-tur ſimilitudo de luto, quæ in capite ix. ad Romanos recitatur. Fateor me hãc tantam quæſtionem non poſſe expli-care, ſed tamen illam prophanitatem de raptu expectando probare non poſ-ſum, Remoratur enim Conuerſionem & extinguit conſolationem, & abdu-cit mentes à uerbo Dei, ad quęrendam noſtram puritatem, cum Fides acce-dat ad Deum uerbo innixa, nõ noſtræ puritati.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

puritati. Vſitata eſt igitur uox uniuerſæ ueteris Eccleſiæ, præcedente gratia comitante voluntate. De hac utili quæſtione, oro Reuerendum uirum Paulum Eberum, ut me & alios doceat, & iam fundamenta explicationis monſtret, ut dubitationi noſtræ medeatur.

DIXI.

RESPONSIO.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

RESPONSIO.

MVLTA mihi cogitanti de hac queſtione, firmiſsima hæc reſponſio uidetur, & quæ multas dubitationes tollit. Etiamſi ualde multa Deus in omnibus ſanctis efficit, in quibus voluntas tantum eſt ſubiectum patiens, ut cum ſeruatur Daniel inter Leones, tamen Regula uniuerſaliter nobis tenenda eſt: Audiens Legem ſeu Euangelium, uelit obedientiam, & petat auxilium. Id congruit ad hæc dicta: Præeunte gratia, comitante voluntate. Cumq; voluntas luctatur, ſignum eſt, eam à Deo trahi. Qui uerò expectant uiolentos raptus, ut Enthuſiaſtæ, & Stenckefeldiani loquuntur, hi manent hoſtes Dei, & Deum trahentem repellunt.

Ideo probo dictum Nazianzeni, qui fatetur, Dei opera eſſe uirtutes in nobis, ſed tamen hæc fiunt ita, ut uoluntas luctetur aſſentiri Deo trahenti. Et quã uerecundè locutus ſit, conſide-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

randum ſte. Non dicit pares cauſas eſſe, Deum & uoluntatem, ut quum duo Equi currum trahunt, ſed imbecillem comitem eſſe uoluntatem ſignificat, ut cum uolentem puerum ducit Pater robuſtus. Inquit enim, dari uirtutes ὅυτω νεύουσι. Verecundius hoc eſt, quàm ſi latinorum more diceret, adſentientibus.

Non igitur docendi ſunt homines, ut illos uiolentos raptus prophani expectent: ſed uerbo Dei uelint obedire, & petant auxilium. Stoicas etiam imaginationes deponant, quæ fingunt, Deum fatales tabulas ſcripſiſſe, in quibus aliquorum amicorum nomina annotauerit. Hinc oritur dubitatio, an & tuum nomen adſcriptum ſit. Hac dubitatione extingui fidem manifeſtum eſt. Opponamus igitur promiſſiones, quæ cum ſint uniuerſales, te quoq; in uniuerſalem uocem includas, nec fingas, in Deo contradictorias uoluntates eſſe. Verax legatus eſt filius Dei, qui promiſſionem ex ſinu æterni Patris

protulit,

protulit, & inquit: Venite ad me omnes, qui laboratis.

Fides, inquit Paulus, ex auditu eſt, Auditus per uerbum Dei. Qui uoluntatem Dei non traditam in uerbo, quęrunt, quod faciunt Enthuſiaſtæ, quonam ruunt? Et cum dicat: Fides ex auditu eſt, intelligatur eius eſſe fides, qui uult audire, non qui repugnat.

Similitudinem de luto, ne ipſe quidem Paulus adeo duriter interpretatur, ut uoluntatem in malis nihil agere exiſtimet, Sed tantum fingi, ut lutum.

Hæc breuiſsimè nunc reſpondi de tua quæſtione, & hanc explicationem iuidco ueram, & pijs mentibus ſalutarem eſſe.

Porro in dicto Nazanzeni uerbum eſt καλουμένοις, de quo dubitari poteſt, an uoluerit Intelligi, uocatis aut inuocantibus. Nam his dat Deus Spiritum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

ſanctum, quos vocat dato uerbo. Sed utrunq; complectamur, vocatos & inuocantes.

Cum autem & nos per Euangelium uocati ſimus, Te oramus fili Dei domine Ieſu Chriſte, crucifixe pro nobis, qui dixiſti, Venite ad me omnes, qui laboratis, ut miſerearis noſtri, nos doceas, gubernes, & salues.

DECANVS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

DECANVS COLLEGII Phioſophici in Academia VVi-tebergenſi M. Petrus Vin-centius Vratislauienſis.

POſtquam ſœua ſemel totũ Bellona per orbem
Concuſſit tremula dira flagella manu.
Facta ſit, ut rerum facies triſtiſſima, ſi quis
Non uidet, humanæ nil rationis habet.
Terretur uarijs belli rumoribus Orbis,
Quorum Principium iuſtaq́; cauſsa latet.
Horridus in campis miles graſſatur, & urbeis
Vulnificus cogit ſœua timere Latro.
Fracta iacet legum quondam uenerandа poteſtas
Quodq́; libet ſibi nunc quiſq; licere putat.
Iura, fides, uirtus, tuq; ó pax optima rerum
Nunc eſtis, præter nomen inane, nihil.
Quodq; magis doleas lachrimas effuſus in udas,
Syncere tangit quem pietatis amor,
Grata Deo pietas, & nomen amabile Chriſti,
Sub pedibus populo Principibusq́; iacet
Cunctaq́; turbandi furor, & uœſana libido
Futilitas linguæ ſtulta, nocenſq́; bonis,
Et dolus, & nimium rabioſa calumniia ſanctum
Aſſertæ titulum Religionis habent
Solus hypocritica ueterator Apoſtata fraude
Regibus adplaudens & populo, ille placet.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Hæc inter, creſcit feritas, mala, bellaq; bellis
Miſcentur, cædes cædibus ira dolis.
Quæ tu ſancta uidens oculis Eccleſia Chriſti
Flebilibus, ueluti triſtis & ægra uides.
Tolle oculos, & facta animis hæc ſubijce lætis,
Præſens feſta dies quæ meminiſſe iubet
Illius hiſtoria eſt quia temporis huius imago
Baptiſtæ cunas actaq; priſca canens,
¶ IVDAEAM multus ferro uaſtabat & igne
Miles, odoratis exicioſus agris
Hinc Syrus, inde rapax ſeptemplicis accola Nili
Et niger, ac raſo uertice toruus Arabs.
Tempore quo profugus regno Ptolemæus auito,
Iordanis madidam ſanguine fecit humum
Luce trucidatis ter denis millibus una
Infœlix, fines per, Galilæa, tuos,
Ignibus elixas matres, pueroſq; tenellos
Immanes epulas patribus eſſe dedit.
Horreſco referens, nec ad huc ſunt triſtia fata
Hæc ſatis, heu damnis addita damna malis.
Impius HERODES metuens regnoq; ſibiq;
Ciuili patrios ſanguine fœdat agros
Ille ſuæ ſocrus, & caræ coniugis, & poſt
Natorum Lanio, totius atq; domus
Committit motis gentem ciuilibus armis
E quibus exoritur protinus omne nephas

Virtutem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Virtutem exilio furioſa licentia plectit,
Omne Dei nomen pellitur, omnis honos.
Vt ſtatus in Populo fuerit deflebilis iſto
Pro re nulla ſatis dicere lingua poteſt.
Attamen immanes furias pereuntis & inter
Iſraeliticæ fata dolenda Domus,
Sedula protexit diuinæ dextera curæ,
Baptiſtæ cunas Zachariæq; domum
Quæ, ueluti Synagoga fuit, pia dogmata ſeruans
De nato fuerant ut patefacta Dei.
Huc Simeon, annis grauior rugáq; ſenili,
Huc mater longas uirgo profecta uias.
Huc ſancti circum tutos habuere receptus
Vicini, uero dedita turba Deo
Quando alios alij de religione monentes
Meſſiæ norat tempus adeſſe ſui.
Iamq; futura Dei genetrix caſtiſſima uirgo,
Intra uterum cuius clauſus IESVS erat,
Sublatuum è cunis, ulniſq; amplexa Iohannem
Sæpe datis, ſolita eſt dicere, baſiolis
Viue puer, noſtri pignus mirabile partus,
Nam ſic Angelica uoce ego docta fui,
Viue puer cunctos inter, Fœcunda puellos
Quos Iudæa tulit maxime, uiue puer.
Viue tuos implens celeres fœliciter annos
O Domini & nati præco future mei.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Dixit, & alloquio permiſcens oſcula fouit
Infantem gremio caſta Maria ſuo
Carmina grex reliquus ſoluit gratantia ſummo
Commendans ſeſe, uoce manuq;, Deo.
Hæc tam longa ſibi quid commemoratio tandem
Verſibus exiguis lector habeto, uelit.
Vtraq;, naſcendi & rediturı, tempora CHRISTI
Congruere ut rebus temporibusq́; ſcias.
Ille quidem ueniet, breuis eſt mora, uindice uultu
Vt det pro meritis præmia cuiq; ſuis.
Non tamen arbitrio, dum mundi ſæua Tirannis,
Omnia dum rabies uertit iniqua, ſuo
Interea nobis, quos uerè diligit ipſe,
Et pater & tutor deſinet eſſe, Deus
Ergo licet iuſto multum mœrore premamur
Et pia multiplici corda pauore gemant
Omnia luctifico quod ſint ita plena tumultu,
Atq; inſtet rerum maius ubiq; Chaos,
Inſano propter graſſantes Marte Tyrannos
Multaq́; quæ fatuus triſtia mundus habet.
Attamen erigimus turbati lumina uultus
Spe pleni, curet nos, quod ametq́; Deus
Et ſcimus paruum defendi cœlitus agmen
Quod Chriſtum iuſſa uoce fideq; colit
Ipſe ſcolas, cœtum imbellem, paruamq́; Sareptam
Protegit inuicta ſæpe uocatus ope.

Hae

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Hac ſpe commiſſa nos in ſtatione manemus
Officij memores ordine quiſq; ſui
Fecit ut Abiades, ſua quem caſa texit inermem,
Marte foris ualidas concutiente domos
Atq; pijs operam ſtudijs nauamus, & illam
Nos ô ſumme tibi CHRISTE dicare iuuat:
Non ridere iuuat, Staphylus ceu transfuga fecit,
Agnita iamdudum dogmata uera Dei
Namq; impunitos, diuini numinis ira
Non ſinit in ſancta religione, iocos
Illum, ne dubitet, manet ultima pœna parati
Iudicij, nato mox ueniente Dei
Quem precor interea noſtros regat ille labores
Et foueat cœtus hic & ubiq; ſuos
Et quoniam noſtri tempus iam muneris inſtat,
In quo de ſtudijs colloquia eſſe ſolent
Ingenijs & habetur honos, & candida uirtus
Ex merito iuſtæ nomina laudis habet,
Si quibus eſt animus ſeſe ſubmittere noſtræ
Cenſuræ, ſua dent nomina, moræ ſcholæ.

Die Baptiſtæ Anno &c. 1558.

D V DECANVS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

DECANVS COLLEGII Philoſophici Petrus Vincentius Vratislauienſis.

IN Colloquio Anni ſuperioris, q̄d in urbe Vangionum inchoatū eſt, præcipuum fuit certamen, De norma iudicij in Eccleſia. Noſtri defenderunt iudicij normam eſſe, ſcripta Propheticа & Apoſtolica, & Symbola. Aduerſarij contrá, Conſenſum omnium temporum, & hoc nomine Conſuetudinem ſuam intelligebant, quæ multa recepit ignota puriori antiquitati. Sed tamen hominum animi libenter retinent opiniones uetuſtate confirmatas, Sicut Ariſtoteles inquit, ὡς εἰώθαμεν οὕτως ἀξιοῦμεν λέγεσθαι, τὰ δὲ παρὰ ταῦτα, οὐχ ὅμοια φαίνεται. Sed mouentur Aduerſarij κακοζηλίᾳ Politicorum iudiciorum. Vt Reges in imperijs ſunt interpretes ambiguarum Legum, ſic conſtituunt interpretem ipſi, non Regem, ſed Tyrannum, quia uicioſa conſuetudo eſt aſpera tyrannis. Nec do-

ctrina

ctrina opus eſt, ſi tantum conſuetudi- ni, tanqàm aulicis imperijs parendum eſt. At nos ſciamus immutabile man datum Dei eſſe, ut de ſua voluntate, ex doctrina, quàm patefecit miſſo Filio iudicemus, Sicut ſcriptũ eſt, Filius qui eſt in ſinu æterni Patris, ipſe enarrauit nobis. Fatendum eſt igitur neceſſaria eſſe doctrinæ ſtudia, quæ quidem mul ta exercitia poſtulant. Legendi ſunt fontes, cognoſcendæ linguæ, conſide- randa Phraſis, conferenda certamina & iudicia omnium temporum, intelli- genda eſt & docendi ratio, ad quàm neceſſaria eſt cognitio multarum arti- um, Dialecticæ & Phyſices, quæ ex- truitur ex Mathematum initijs, ut eſt inter ſeſe artium cognatio. Habet Ec- cleſia multiplices hoſtes, quorum plu- rimi indocti, faſcinati monſtroſis opi- nionibus, defendunt eas propter inſci- tiam. Aduerſus hos certè muniri & armari iuuentutem doctrina oportet. Alij pauciores nõ inſcitia peccant, ſed ſcelere & Diabolico contemptu Dei.

Aduerſus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Aduerſus hos etiam doctrina confir-
mari pias mentes oportet, ne decipia-
mur autoritate talium. Sed ut ſingula-
ribus exemplis Deus puniuit Iudam,
Montanum, Maximillam, Theodo-
tum, qui omnes ſe laqueo ſtrangulaue-
runt, ita Deus oſtendet exempla iudi-
cij ſui in Staphylo & ſimilibus, qui ſci-
entes ueritatem manifeſtis mendacijs
oppugnant.

Oramus autem filium Dei domi-
num noſtrum Ieſum Chriſtum, qui ſe-
det ad dexteram Dei Patris, ut det do-
na hominibus, ut nos omnes guber-
net, & uos hortamur, ut ſtudia doctri-
næ ametis, ad quæ hæc exercitia ſcho-
laſtica pertinere manifeſtum eſt.
Petimus autem ut Doctores & Magi-
ſtri hodie hora prima ad publicum
Examen ueniant, ut adiuuent
huius exercitij conſeruati-
onem. Datæ die 28
Iulij. Anno,
1558.

DECANVS

DECANVS COLLEGII Philoſophici in Academia Vuitebergenſi Petrus Vincentius Vratislauienſis.

QVOties recitamus in Symbolo hæc uerba, Credo eſſe Eccleſiam ſanctam Catholicam, mente circumſpectemus, quæ, & ubi ſit, & ſciamus mandatum Dei eſſe, ut ſinguli fiant ciues ueræ Eccleſiæ, & ut ſinguli uelut ad aram ſupplices, ad filium Dei confugiamus. Hæc certe omnes qui non ſunt Epicurei, & hoſtes Dei, cogitare neceſſe eſt. Sed multi partim ironia, ut prætextum habeant ſuæ impietatis, partim ſerio dubitantes uociferantur, Quam monſtratis Eccleſiam, quo in tanta diſsimilitudine opinionum tranſibimus? Vos ipſi, qui aduerſamini Pontificum tyrannidi, dimicatis inter uos, ut Cadmei fratres, ſeu ut Curetes & Aetoli, poſtquã ſimul Aprum Calydonium ceperant. Scimus hæc diſsidia multipliciter nocere, & ſtudijs & Eccleſiæ,

Eccleſiæ, & dolemus, Precamur etiam filium Dei, ut reprimat illos Therſitas, qui ſerunt calumnias & odia accēdunt. Nec tamen Eccleſiæ noua eſt hæc magna calamitas, Etiam Apoſtolorum tempore repreſsis Iudeis erant Ebionis & Cerinthi factiones, & aliæ quæ ſe Chriſtianas nominabant, & tamen pugnantia dogmata ſpargebant. Iulianus etiam ad Ethnicos rediJt, offenſus diſſidijs Chriſtianorum, quæ multa & atrocia tūnc erant, Contra orthodoxos alij Samoſatenum, alij Arium, alij Manicheos ſequebantur. Etſi autem his ſpectaculis turbantur animi, tamen retinenda eſt adſeueratio, Credo eſſe ſanctam Eccleſiã catholicam, nec propter ullas difficultates deſerendus eſt Deus, nec difficilis eſt dijudicatio, quę ſententiæ ueræ ſint, ſi normam diuinitus propoſitam intuearis, uidelicet, ſcripta Prophetica & Apoſtolica, & Symbola. Nec obſcuritas, nec ambiguitas in his tanta eſt, ut quid uelint, ſtatuere non poſſis, ſi bona conſcientia

fateri

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

fateri uoles, quid intelligas, Sed acce-
dant ſtudium, collacio cum pijs & a-
mantibus ueritatem, conſideratio ſin-
ceræ antiquitatis, inuocatio Dei, qui
promittit ſe mentes diſcentium guber-
naturũ eſſe. Semper etiã uox eſt aliqua
ueræ Eccleſiæ conſenciens, ac nunc
Dei beneficio conſenſus eſt omnium
noſtrarum Academiarum, Tubingen-
ſis, Heidelbergenſis, Mapurgenſis, Ie-
nenſis, Frãcofordianæ, Roſtochianæ,
Griphisualdenſis, Danicæ, Lipſicæ,
& noſtræ, & Eccleſiarum in præcipu-
is urbibus, Noriberga, Argentorato,
Lubeca, Hamburga, & alijs multis.
Nec ſi ſunt alicubi uomicæ quædam,
uel in Academijs uel in urbibus, pro-
pter has, boni & docti diſſentire exiſti-
mandi ſunt.

Nec nos pudet uti teſtimonijs Ec-
cleſiarum & Academiarum Germani-
carum, cum ſciamus & Ireneum Ger-
manicarum Eccleſiarum teſtimonia
magnifacere.

Sunt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Sunt autem paſsim & indocti & mali aliqui, quorum nonnulli contra cōſcientiam defendunt manifeſta mendacia. Talium non ſit tanta autoritas, ut cum gignunt ex ſeſe falſas interpretationes, propter eos uocifereris, ambigua eſſe ſcripta Prophetica & Apoſtolica & Symbola. Naſcuntur in ipſis malæ opiniones, non hauriuntur ex ſacris literis.

Quanquam autem inſcitia, cum multitudinis adplauſus nacta eſt, & armata eſt factione, dira tyrannis eſt, & multos deterret à ſtudijs, tamen Deo obtemperemus ſeuerißimè præcipienti, ut doctrinam, quam nobis tradidit, diſcamus & doceamus, nec frangamur animis propter aduerſariorum odia, ſuperbiam, ὕβριν, & rabiem. Virtus igitur laudanda eſt eorum, qui & recta diſcunt, & amant ueræ Eccleſiæ concordiam. Hæc cum profiteantur hi, quorum nomina adſcripta ſunt, et cum ſint recte eruditi & honeſti, Cras, Deo

iuuante,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

iuuante, ornabuntur gradu Magiſterij Philoſophici. Hortamur igitur omnes Doctores, Magiſtros, & auditores, ut ad hanc publicam teſtimonij noſtri renuntiationem conueniant, & oſtendant ſua de ſtudijs iudicia, & nobiſcum precentur filium Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum crucifixum pro nobis & reſuſcitatum, cuſtodem Eccleſiæ ſuæ ut nos omnes gubernet, & reprimat omnis ueritates hoſtes, & ſemper æternam Eccleſiam in his regionibus colligat.

Datæ die Auguſti tertio,
Anno 1558.

B IN

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

IN IMAGINEM REVE-rendi Viri Doctoris Iohannis Bugenhagij ſcripti Verſus A PHILIP: MELANTH:

CONiugis ut ſenio confecti corpus aquatum
Ipſa ſuis humeris Halcyo grata gerit
Sic bene promeritum Doctorem Eccleſia curet
Et leuet ætatis pondera dura ſeni
Sic tua canices Doctor Pomerane, fideſq;
Syncera eſt cunctis iam ueneranda pijs.
Qui procul externis ſparſiſti fidus in oris
Pura Euangelij Semina, uoce tua
Ac ceu Baptiſtes Agnum monſtrare ſolebat
Aeterno Chriſtum de genitore ſatum
Tu quoq; iuſtifica docuiſti agnoſcere Chriſtum
Aeterniq; Patris ſumere dona, fide
Fictiliumq; alias formas tua lingua Deorum
Euertit, Papæ quas uoluere coli
Et uelut in ſcopulis celſos locat Halcyo nidos
Hiberni circum quos fremit Vnda maris
Sic medio in pelago fœlix iam Dania nidos
Extruxit CHRISTO, te fabricante, pios
Te Deus hos inter texit iuuitq; labores,
Nunc uita functus uiuis in arce poli.

ELEGIA

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

ELEGIA
DE OBITV REVEREN-
diſsimi Viri doctoris Iohannis Bugenhagij Pomerani ſcrip- ta à genero Georgio Cracouio Doctore.

FVnera defleuit doctorum multa uirorum
Candidus Aonidum pieridumq́; chorus
Vt ſacra teſtantur uatum monumenta priorum
Carmina quæ Naſo quæq́; Tibullus habet
Heſſe Poetarum Princeps & gloria uatum
Lugubri quoties carmine fata canis?
Stigeli quoties? quoties facunde Sabine
Congeris in parcas crimina multa Deas?
Sic dictæ, quia non parcunt mortalibus ullis,
Staminaq́; abrumpunt, cum ſtatuere diem
Tuq́; mihi longo Lotichi cognite ab uſu,
Pierio fundens carmina culta ſono
Immatura doles præſtantis fata Micylli
Qui uir perpetuo uiuere dignus erat:
Vidimus heu funus uenerandi triſte Lutheri
Quem fleuit lachrimis hæc ſchola tota ſuis
Cui ſimilem peperit ſanctiſſima fœmina luctum
Coniugio tibi quæ iuncta PHILIPPE fuit

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Vidimus atq; alios è cœtu hoc nuper euntes
Quos omnes longum commemorare foret
Proh dolor hos etiam comitatur fidus Achates
Bugghagius Doctor magne Luthere, tuus
Qui tecum, socioq; Iona, socioq; PHILIPPO
Saluificam populis ſparſit in orbe fidem
Non ſibi diuitias ſibi non quæſiuit honores
Propoſitum Chriſte ut te celebraret erat.
Ore ſtyloq; tuum Chriſte illuſtrauit honorem
Detexit ſatanæ pontificumq; dolos
Errorum tenebras quoq; te ductore fugauit
E templis cultus reſtituitq; tuos
Magnaq; ut hoc fieret, ſubijſſe pericula uitæ
Illum, Saxonici littoris ora probat.
Illud teſtatur patriæ, Pomerania, tellus
Dania idem meminit rege beata ſuo.
In qua Euangelij naſcentis ſemina primum
Non paruo ſparſit ſacra labore ſuo
Luſtra fereq; ſenex ſanctus ter quinq; peregit
Quando anima ad cœli regna uocata uolat
Quanta animi integritas fuerit probitasq; fidesq;
Quantum doctrinæ cum pietate decus
Illius hoc ſemper poſt fata fatebitur ætas
Si quis candor adhuc poſteritatis erit
Oderat ex animo cauſantes iurgia lites
Et ſemper pacis mens ſtudioſa fuit

Ingenij

Ingenij lux recta fuit, uerumq́; colebat
Pectore in ipſius non mica fraudis erat
Iuſticia nulli, nulli pietate ſecundus
Vitaq́; non ulla labe notata fuit
Vir ſapiens, grauis, & doctus caſtuſq́; piuſq́;
In quo ſimplicitas laude uehenda fuit
Non læſit quenq̄, non obtrectabat amicis
Protulit ingenio ſcommata nulla ſuo
Inuidiam magno contemnere corde ſolebat
Norat & hanc animo diſſimulare pio
Hoc utinam faciat nunc æmula turba gnatonum
Qui de primatu turpia bella mouent
Non illum tenuit dominandi ſæua cupido
Gloria nec ſtultis quæ ſolet eſſe comes
O uenerande ſocer, pater ô Cariſſime, laudes
Præ lachrimis poſſum non memorare tuas
Et tua ſi cupiam gratus benefacta referre
Me facere hoc ſineret non meus iſte dolor
Illa tamen medijs ita ſunt mihi fixa medullis
Non horum ut ſemper non meminiſſe queam
Illaq́; non poterunt cari reticere nepotes
Filia de nobis quos tibi SARA tulit
Forſitan at placidum turbant tibi carmina ſomnū
Carmina mœſticiæ debita ſigna meæ
His igitur finem licet ægré, impono querelis
Molliter in Chriſto ut, quod facis, ipſe cubes.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

EPITAPHIVM.

Oſſa ſub hoc tumulo Doctoris ſunt Pomerani
Condita, qui celebris Vir pietate fuit.
Bis tria luſtra ſuo ſol iam perfecit in orbe
Octoq; annorum præteriere dies,
Leucoream quando hanc peregrinus uenit in Vrbē
Arx quæ naſcentis relligionis erat,
At nunc grandæuus, multo fractuſq; labore
Abſoluit uitæ fata ſuprema ſuæ.
Quando ſenex decies ſeptem & tres uixerat annos
Iamq; erat ingratum uiuere, dulce mori
Debita ſi capiti eſt unquam reuerentia cano
Ille ſenex certe dignus honore fuit.
Magnanimus primū, Chriſto auxiliante, Lutherus
Auſonij fregit uimq; dolumq; lupi
BVGGHAGIVS mox ſe doctor Pomeranus ad illū
Contulit, ut cœptum proueheretur opus.
Lux Euangelij eſt terrarum ſparſa per orbem
Sedulus ut doctos ſcripſit uterq; libros
Ceu David Ionatham fidum dilexit amicum,
Sic fuit hos inter non ſimulatus amor.
Sedibus æthereis uiuunt nunc ambo recepti
Præmia quiſq; ſuo & digna labore capit.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

EPICEDION.

Scriptum à Iohanne Cheſſelio.

ἐνθάδ' Ἰωάννου τυμβευθη σῶμα θανόντος,
ὅν πομεραναίων παῖδα ἔτρεφε πόλις.
ἡ ἐνὶ αἰγιαλῷ τοῦ βαλθικοῦ ὠκεανοῖο
εἰς ἠῶ κεῖται ἀνδράσι σαξονικοῖς.
κεῖθι τε ἀρκτῴων πρὸς ὀλύμπου ὕψος ἀέρθη,
ἐν κορυφῇ κόσμου τηλεφανὴς ἅμα βροτοῖς,
οὖσα ἀρχιφίλων κουροτρόφος αἰχμητάων,
μήτηρ τ' ἐλλογίμων εὐσεβέων τ' ἀγαθή.
τῆς δ' ἀφανὴς ἀπέβη ἐκ θνητῶν φαίδιμος ἀνήρ,
ἄμμι λιπὼν ἄλγη, δάκρυα καὶ στοναχάς.
ὃς γὰρ πρὶν ὑψηλῆς σπινθῆρας ἧκεν ἀπ' ἄρκτου,
καὶ παρὰ γερμανοῖς λαμπρὸν ἀνῆψε σέλας
οἶμον ἀληθείης τε δικαιοσύνης τε διδάσκων,
καὶ θάμ' ἀποτρέψας τὰς μιαρὰς παρόδους
παῖς ἔτι τὸ κρήνης ἑλικωνίδος ἀγλαὸν ὕδωρ
διψάλεος ἔπιεν θεσπεσίῳ στόματι.
ἤθελον ὡς ἀγαθός τε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ
σωτῆρος χριστοῦ νέα λάτριν ἔμμεν,
ἠδὲ θεοπροπίης ὁδὸν ὀρθοκέλευθον ἀνύσαι,
ἧς μέλει οὐρανίων τῇ ἀγέλῃ προβάτων.
ὡς δὲ οἱ ἁβρὸς ἴουλος ὑπὲρ δροσεροῖο γενείου
πρῶτον ἔθηλ', ἐδάη ἱερὰ πάντα σοφῶς·

ἔνθ

αὖθις δ᾽ ἐν θνητοῖς πάνυ χρήσιμα κἄεθλα διδαχθείς
ἀνδρομέων κούρους ἔσθλα δίδασκε βίῳ
κοσμῶν σπουδαίως ἁπαλὰς φρένας ἤθεσι κεδνοῖς,
παντοίαις τ᾽ ἀρεταῖς, ὠφελίμοις τε λόγοις,
αὐτὸς ἐὼν ἀγαθῆς ζωῆς παράδειγμα φαεινῆς,
σταθμῆς καὶ ὀρθοῦ γνώμονος εὐθυτόρος:
ἀκμάσας δ᾽ ἔτ᾽ ἐπεὶ ἀγαθοὺς εἰς ἄνδρας ἐγράφθη,
ἔργον τῶν προτέρων βέλτιον ἐξετέλει,
λουτὴρ τοῦ εὐαγγελίου μόνος ἠθάδα φωνὴν
κηρύσσειν γλῶσσα ἤρξατο θαρσαλέη.
αἶψα δ᾽ εὐφρονέων πομερανὸς τοῦτο νόησεν,
καὶ σπουδαιότερον ῥήματα κρυπτὰ θεοῦ
(κόσμος ἀεικελίαις τότε γὰρ σειρῆσιν ἔδειτο
ἀγνοίας σκολιῆς λευγαλέου τ᾽ ἐρέβευς)
ἠρεύνα καὶ ἐπευξάμενος τὸ ἀληθὲς ἐπάθρει
ὀφθαλμοὺς στυγίου βορβόρου ἐξερύσας:
ἦλθε δὲ δεῦρ᾽ ἥρως λουτῆρι ἀρωγὸς ὁμῆλιξ,
ὠφελίμως χριστῷ πολλὰ πονησάμενος,
ἐξηγησάμενος δαβίδεω βίβλον ἄνακτος,
ἠδὲ προφητάων πάντοτε μαντοσύνας,
ὀρθοτομῶν σοφίην θεοῦ οὐρανόδεικτον, ἀπ᾽ ἀρχῆς
ἣν πατρὸς ἐκ κόλπου ὑψόθ᾽ ἔνεγκε λόγος,
ἀντιθέους τε σοφιστομανεῖς, οἵπερ φιλέουσιν
ἐκ μιαρῶν στομάτων ἄισυλα ῥήματ᾽ ἄγειν.
δεινὰ βέλη νευρᾶς ἄπο ὡς ἐχεπευκέ᾽ ἱέντες,
ἢ θανατηφόρ᾽ ὄφεις φάρμακ᾽ ἐρευγόμενα.

πνευματι

πνευματικῷ ἐνίκησε ξίφει, ἠδὲ κεραυνῷ
 τοὺς δὲ βάλεν χαμάδις ῥήματος οὐρανίου,
ἄλκιμον ὡς αἰνῇ ἐνὶ δηιοτῆτι μάχεσθαι
 ἀνδρ' ἀφόβῳ κραδίῃ δυσμενέεσσι χρεών.
τοὔνεκα τῆς νίκης ζαθέας ἔλεν ἱερὸν εὖχος
 ἐν στρατιᾶς σεμνῇ πληθεῖ πνευματικῆς.
λευκοφρέους πιστῶς δ' ἐνὶ πᾶσι μάλιστα κυβέρνα,
 ὄχθαις πὰρ ποταμοῦ ἀλβίδος ἀονίαις,
ἃς ἀγαγὼν οἵας χλοερᾶς τῶν τέμπεα ποίμνης
 πώματος ἀμβροσίην οὐρανίοιο φέρων
ἐσθλὸς μηλοβοτήρ, ὑπάτου τῷ ποιμένος αὐλῇ
 τῷ καὶ χριστοσεβὲς πῶϋ μέμηλε φρεσίν.
οὐδ' οἴκοι μόνον, ἀλλὰ τῇ ἐν Δανῶν βασιλείᾳ,
 γῆς τ' ἐνὶ συμπάσης σαξονικῆς δαπέδῳ,
ἔνθα καὶ ἔνθα μολὼν ἱεροῦ εὐαγγελίοιο
 αὐτὸς θεσπεσίην σπεῖρε διδασκαλίην.
οὐ μὲν ἀνιδρωτὶ τελέσας τί που, οὐδ' ἀμογητί,
 ἀλλὰ τόδ' ὑψίστου πᾶν χάρις ἐστὶ πατρός.
δυσσεβῆ εἰδώλων κρατερῶς κατέαξε κάρηνα,
 ἠδ' ἀπάτας σατανᾶ ὤλεσε ψευδολόγου.
εὐσεβέεσσι δ' ἀεὶ εἱμαρμένον ἀνδράσιν ἐστὶν
 γῆς τῶν χριστοφιλῶν ζῶσιν ἐν εὐσεβίῃ
χριστοῦ ἡμετέρου μεσίταο μετ' ἴχνια βαίνειν,
 κεῖσθαί τ' ἐν κακίαις αἰνά τε πολλὰ παθεῖν,
τοὔνεκα δυσμενέων ἀδίκους πάθε πολλάκι δήξεις,
 χριστὲ σὸν ὤμοισι σταυρὸν ἀειράμενος,

εἰς δὲ σὲ ἣν πίστιν καὶ ἐλπίδα πᾶσαν ἔθηκε
βωμολόχων ἀνδρῶν ψεύδεος οὐκ ἀλέγων,
καὶ δοκιμασθεὶς σοι, ὡς χρυσὸς ἀπεφθὸς, ἄμωμος
εὑρέθη, ἠδ' ἐν ἑῇ τάξει πιστὸς ἐὼν
εὖ καὶ ἐπισταμένως τε καρτερὸς ὥς στεφανίτης
ἐν σταδίῳ μακρὰν ἤνυσεν ἀτραπιτόν.
τῶνδ' αὐτοῦ ἱερὰ τύμβῳ κόνις ἐκτερεΐσθη,
ὀστὶ δὲ σκώληξιν σῶμα νεκρὸν δαπάνη.
ψυχὴ δὲ χριστῷ πιστὴ νύκτας τε καὶ ἦμαρ
πρόσθε θεοῦ μακάρως ζῇ διαπαντὸς ἀεί.
κᾆθλ' δικαιοσύνης ὅτε στέμμ' ἀμαράνθινον ἕξει
κήρυξ τῆς νεκύων ὥρᾳ ἀναστάσεως,
ὅττι οἱ ὡς μόχθων πολὺ τίμιον αὖθις ἀμοιβὴν
δώσει ἄναξ, ἀγαθῶν χριστὸς ἀεθλοθέτης.
οὐδὲ μὲν ἀκλαυτεὶ πομεράνου ὁρῶμεν ὄλεθρον
αἲ αἲ ἐλευσομένου πένθεος ἀγγελίην,
ἀλλὰ σὺ ἡμετέρων ποιμὴν καὶ ἐπίσκοπε ψυχῶν
ἵλαθι λισσομένοις, ἵλαθι κᾳσθλὰ δίδου.
εἰς δροσεροὺς λειμῶνας ἄγοις σεο μῆλα φυλάσ-
σειό χέας χάριτος τερπνοτάτην κύλικα. (σων
ἤπιος ἴσθι φύλαξ τάδε μὴ λύκος ἅρπαγι λαιμῷ
κἀπτίῃ ὠμοφάγος μηδὲ διασκεδάσῃ.
καὶ πιστοὺς μετέπεμπτα λόγου κήρυκας ὅπασσον,
χριστὲ φίλ', ἐσθλὲ νομεῦ, κήδεο σῆς ἀγέλης.

τέλος.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 103 [42,-285 8°]